

KREWKOŚĆ (283) *sb f*

krewkość (280), **krzewkość** (2), **krechkość** (1); krechkość *PatKaz III*; krewkość : krzewkość *RejKup* (2 : 2).

e oraz o jasne.

sg *N* krewkość (40). ◇ *G* krewkości (81). ◇ *D* krewkości (24). ◇ *A* krewkość (45). ◇ *I* krewkością (12). ◇ *L* krewkości (13). ◇ *pl N* krewkości (9). ◇ *G* krewkości (13). ◇ *D* krewkościom (6). ◇ *A* krewkości (30). ◇ *I* krewkościami (2). ◇ *L* krewkościach (6); -ach (4) *BibRadz*, *NiemObr*, *WujNT* (2), -ach (2) *RejPos*, *GrzegŚm*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Słabość, niewytrzymałość; fragilitas humana a. generis humani, humanitas Cn* (173) :

a. *Słabość charakteru, uleganie pokusom, skłonność do złego; niestałość, zmienność; infirmitas Vulg, PolAnt, Modrz; imbecillitas Modrz; facilitas peccandi Cn* (155) : *OpecŻyw* 100; żąda [...] azaby dobrze mógł żyć á nie pokalenie á iż łam od łebie tego nie może mieć/ dla ludzkiej głupości krewkości y pokus dyabelskich/ Przeto we wżytkim Płalmie profi aby zakon boży y przykazanie iego mógł zrozumieć aby też był oświeczon. *WróbŻółt* nn4v; *RejPs* 172, 220v; *A yemu [Adamowi]* była *[Ewa]* wmoz dąna Ifz yey krzephkośc była łznąna. *RejKup* p5, dd3v; *Teras* cię krewkość ciała zwiodła/ niecháiże ktému nieprzyłtępuie przekłeta złość ducha *MurzHist* N4, Fv; *KromRozm II* x4; *LubPs* F4v *marg*, H4 *marg*, R2, X3v *marg*, Y2v *marg*, aa5 *marg*, gg3v; *KrowObr* 139; *Zwłalzcza* gdy nas náturá ták bárzo mdło rodzi/ Ze nas łnádnie ku złemu łwawola przywodzi. A zówždy łie łłufłznemu thá krewkość przeciwi/ Tuczy zówždy włzeteczność/ á cnoty nie żywi. *RejWiz* 101; *BibRadz Rom* 8/26, 2. *Cor* 12/9, II 103b *marg*; *Godniełza* była tá żeńłka płęc *[Wanda]* piłania w wielkie łistorie ná łwiecie/ niłzi *Lukrecya Rzymłka*/ dla iey łtháłości/ iż nád obyczay żeńłkiey krewkości wczyniła. *BielKron* 341; *RejAp* 191v *marg* [2 r.], *Eev*; *GórnDworz* Q2v; *HistRzym* 71v; widząc w tey krewkości człowieká nędznego/ widząc iż ciało iego zówždy przyłłonne ku grzechowi łełt/ widząc iż łobie łam nic pomocz przez łię nie może *RejPos* 49v, 40, 42, 43, 49v, 114v (15); *GrzegŚm* 57; *KuczbKat* 225, 285; *WujJud* A7v; *WujJudConf* 137v, 138; *CzechRozm* 207v, 221; *ModrzBaz* 65, 100v; *SkarŻyw* [236], 311; *WerKaz* 290; A iákoł dał powłzedni chłeb ciáłom ku żywności/ ták połilay łłowem łwoim dułz náłznych krewkości *ArtKanc* T12, L5v, L10v, P15; A kłedyć wyłtępek czyi/ przed okiem łtanie/ Włpomniawłzy że człowiek/ włpomni y krewkości/ A w tym głupłstwo odpułć/ y przepomni złości. *GrabowSet* C3, E3, Fv, K3v, K4, N3; *OrzJan* 121; *LatHar* 37, 104, 226, 262, 401 (9); *Lecz zakon choć grzech pokázuie/ ále grzechu zgládzic nie może/ áni krewkości odiáć/ áni łily dodać ku wpełnieniu tego co zna być dobrego* *WujNT* 518, s. 116, 487, *Rom* 8/26; *SiebRozmył* E2v; *SkarKaz* 348a; *SzarzRyt* B2v.

krewkość ku czemu (1): od tego urządu [*kapłanłstwa*] nyeuyáłty łą uyyáthe dla łtadla y pogłouya nyedoltoynolzczy dla thełz ych krechkołzczy ku zgrzełłenyu a dla nyełłufłnołzczy ku rządom *PatKaz III* 139v.

W przeciwwłstawieniu: »stałość ... krewkość« (1): Przyrownaiącz przyrodzenie oboiey płci to łełt męłkiey ku niewiełciey, wedłóg łtháłłci z krewkołcią *GłabGad* M.

W charakterystycznych połączeniach: *krewkość ciała* (4), *człowiecza* (4), *człowieczeńska* (13), *ludzka* (17).

Fraza: »ile (ludzka a. człowiecza) krewkość zniesie (a. dopuści, a. może), ile może być z krewkości, wedle przemożenia krewkości« (5:1:1): *KromRozm I* C3; *KrowObr* 139; á ftáray fie iáko możefz napilniey wedle przemożenia krewkości człowieczeńftwá fwego/ ábyś czynił dofyć woley/ náuce/ á rofkazaniu fwiętemu iego. *RejPos* 14; *RejPosWstaw* [110²]v; *GrabowSet* S4v; *LatHar* 3; *WujNT* 237.

Wyrażenia: »mdła, słaba krewkość« (3:1): *RejPs* 93v; podeprzy Boże wńczemogący nálz tych mdłych krewkości náłznych/ ábychmy fie tego náuczyć mogli czegoby nam nawięcey potrzebá było/ ábychmy tobie záchowáli wiárę *RejPos* 356v; *GrabowSet* Bv, P.

»nędzna krewkość« (4): [*Panie*] Rącz miłościwie podpomoc nędzną krewkość moię/ Położ mi zá práwą drogę on zakon twoy fwięty *LubPs* aa6, X2 *marg*, bb4v; *RejPos* Ooo4v.

Szeregi: »mdłość a (i) krewkość; mdłość krewkości« (2;1): *LubPs* H3v; *RejPos* 83v; cí nie gánia póftępkow Páwłowych miedzy pogány [...] Atoli mdłość y krewkość wierzących zboru fwego przed nim powiedáią: iż ie ták iefzcze zakonnych ceremoniy mocnie trzymáli. *CzechRozm* 77v.

»krewkość i (a) niedostatek« [*szyk 1:1*] (2): *KromRozm II* k3; Abowiem niewierni iż fie obaczyć nie mogą/ przekaża im ten niedoftátek á tá krewkość człowieczeńftwá náłzego [...] iż ząwždy przychylnieyfzy ieft ku złemu niż ku dobremu *RejPos* 51.

»krewkość albo niemoc« (1): Abowiem wżyfłká złość y wżyfłtek iuż niepożytek wftanie: káżdá się krewkość álbo niemoc/ wtwierdzona zmocni *KuczBKat* 390.

»krewkość, niepotężność (do dobrego)« (2): Wyrozumiey/ Pánie Iezu/ krewkości moiey: doday pomocy niepotężności/ rátoy niedofkonáłość moię *LatHar* 216, 603.

»krewkość i niestátek« (1): TO co ná przodku w zakonách y kláftworách dobrze y fwiątobliwie ieft [...] póftánowiono/ prze krewkość y nieftátek przyrodzenia ciálem obłożonego: być niemoże/ áby zá czáfem nieslábiáło *SkarŻyw* 463.

»nieustawiczność a krewkość« (1): Iáko tedy w tey obyczáiw nieuftáwiczności á krewkości/ dáleko bezpieczniey ieft áby wrzędy były docześne *ModrzBaz* 44v.

»krewkość i (a) nikczemność« [*szyk 1:1*] (2): *RejPos* 179; Boć on [*Bóg*] fám zna náłzę krewkość, y wżyfłkę náłzę nikczemność/ Pámieťáiąc ząwždy ná to/ żełmy proch, a fzczyre błoto *ArtKanc* Q19v.

»krewkość a odmienność« (1): nie dufáiąc oney krewści á odmienności iego [*człowieka*]/ záłożył nań frogi zakład á fthráłzny dekret *RejZwierc* 4v.

»krewkość i oziębłość« (1): rozmáitych pobudek/ w tey krewkości y oziębłości zaráz náłzey/ do wzniecienia nabożeńftwá fobie fzukác. *LatHar* 512.

»krewkość i skłonność do grzechu« (1): Dla ktorey ofiáry z ięte znas ieft przekłęctwo/ y krewkość náłzá y fklonność do grzechu obmowiona v Bogá/ y do dobrego pošilona iest. *SkarŻyw* 271.

»słabość i krewkość« (2): Rącz wfpomnieć ná flábość y krewkość moię *LatHar* 146, 395.

Wyrażenie przyimkowe: »z krewkości« (39): *WróbŻolt* mni8v; *RejRozpr* A4v; nie o tych rozvmiál/ [...] ktorzy vpornie na miłofierdzie boże grzełzá Ale o tych/ ktorzy í krewkości wgrzech vpadną/ vpadły ferdecznie žalwią/ a fniego powftaią/ y grzełzyć przełtaią *SekIWyzn* Dv, d2; *SeklKat* V3, V3v; *RejKup* Eev; Grzech iefth przyczyná przednieíłza wćiśnienia kthore Pan dopułzcza ná wyfłępne

s krewkości [!] *LubPs* H4 marg, H3v, cc3v; *GórnDworz* Bb5v, L13v; *HistRzym* 115; *RejPos* 75v, 120, 180, 302v, 305v; *HistLan* C4v; *RejZwierc* 196v, 256v; *SkarŻyw* 354, 597; *NiemObr* 150; *ArtKanc* R19v; *GrabowSet* D; *LatHar* [+10], 135, 661; *WujNT* 419; A gdyby tu z krewkości czyni obraził iego Skoroby fie nąwrócił/ niechce pomnieć tego. *SiebRozmysl* [A3]v; *PaxLiz* A4v.

~ W charakterystycznych połączeniach: z krewkości ludzkiej (5); grzeszny z krewkości, występny (2); z krewkości w grzech wpaść (upaść) (7), (z)grzeszyć (4), wykroczyć, wystąpić (2).

W przeciwstawieniach: »z krewkości... z umysłu, z uporu« (2): A gdyby komu skrzewkołczij Nis zuporu Ani szłofczij. Trafyło lię czo wykroczić A zabych iufs wnet miał flozycz. *RejKup* o6; A kyedy kto łoby ną vrząd pobocznicy chowá? (-) Toć yuż nye z krewkości/ ále z vmyflu. *KromRozm I* C3.

Szeregi: »z krewkości albo z nieobaczności« (1): Lapsus metaphor. W grzech wpádnienie z krewkości álbo z nieobáczności. *Mqcz* 180b.

»abo (bądź) z krewkości abo (bądź) z niewiadomości« [szyk 1:1] (2): od ktorey [nauki Chrystusa] fkoro namniey ábo z niewiadomości/ ábo z krewkości vstápi/ zábłędzić musi/ co lię y naświétfzym przygadzáło. *NiemObr* 180; *LatHar* 148.

»z krewkości albo omylności« (1): nye z krewkości álbo omylności yákyey/ ále vprzeymą złoścýą á pychą Bogu fye sprzeçiwili *KromRozm III* A8.

»z przygody a z krewkości« (1): A nye niłfczy ten wyáry álbo przyfyęgi/ ktory fye z kurwámi álbo z cudzymi zónámi walca? (-) Mnye fye widzi iż nye/ kyedy mu fye to z przygody á z krewkości przyda. *KromRozm I* C3. ~

b. *Brak sił fizycznych, dolegliwości ciała; choroba; infirmitas PolAnt, Vulg [w tym: pl (12)] (18)* : tákowe by były nieznośne krewkości ludzkie [tante essent fragilitates hominum]/ ktore przyrodzenie przesłáduiá/ iżby theż wżyfcy w sídło rospáczenia byli przyciągnieni *HistAl* Gv; Iełli lię potrzebá przechwáláć/ będę lię przechwálał z tego co na moię krewkość należy. (marg) Vtrápienia swoie rozumie iáko więzienie/ bićie/ prágnięcie/ nágości/ y ine rzeczy. (-) *BibRadz 2.Cor* 11/30, I 27b marg, *2.Cor* 12/5, 9, 10, *Gal* 4/13; *KochPs* 153; *WujNT 2.Cor* 11/30, 12/5, 9, 10, *Gal* 4/13.

Wyrażenie: »mdła krewkość« (1): Tençi oto miłościw tu káždy tvey złości/ Ktory vzdrawya wlfytki tve ták mdłe krewkości *LubPs* X4.

Szeregi: »krewkość i doległość« (2): iż to tylko ten sam spráwić może/ ktory wie y zna wżytkie krewkości y doległości náłze/ ktemu cbce y może/ swoich wżytkich ráutowác *NiemObr* 45, 45.

»krewkość i niedostatek« (2): *KromRozm II* k3v; iż sie Pan Bog ták vniżył/ áby ludziem vžyczył chwały swoiey/ á ich krewkości y niedostátki ná sie przyiáł? *KuczbKat* 35.

2. *Niedoskonałość, ograniczoność, znikomość; infirmitas Vulg (83)* : Dopuřil mu pán Iezus choditz po morzu [...] a dopuřil sie mu téz ponarzatz/ aby nie zapomniáwłfy fwé krewkości/ s tego fie niechelpil/ aby fie niedomnimál bytz rówien iego swięté milofci. *OpecŻyw* 54v; *KromRozm III* L7v; A yełteš bog prágnąc ofiar fercá skruřfonego/ Y ducha w krewkości cyála vpokorzonego *LubPs* N4v, C2; Tego fá rozmáite przyczyny: z ktorych pierwřza tá iełt/ Krewkość ludzkiego rozumu: Zwłáľczá iż to z przyrodzenia mamy/ że ku poznániu tych rzeczy ktore bywaią ogárnione myślá y rozumem/ żaden przyść niemože/ iedno przez ty rzeczy ktore smýflem iákim poymuiemy *KuczbKat* 110; *LeszczRzecz* A2v; *RejPos* 81, 270v; *SkarŻyw* 196; *CzechEp* 74; *GrabowSet* F3v, 12; Abowiem zakon pořtánawiał

Arcykápłany/ ludzie krewkości podległe: lecz mowá przyśięgi która iest po zakonie/ Syná *Stánowi* ná wieki dofkonálego. *WujNT Hebr* 7/28, s. 121, *Hebr* 5/2; *SiebRozmyśl* 12.

W charakterystycznych połączeniach: krewkość ciała (3), człowiecza, człowieczeństwa, ludzka, ludzkiego rozumu.

Szeregi: »mdłość a krewkość« (1): Chcąc tedy then wśzechmogący Pan ząbieżec theż mdłości á krewkości narodu ludzkiego/ kthora w przyrodzeniu iego ząwždy iie okázowála *RejPos* 31.

»nędza i krewkość« (1): ktory przez cię raczył się sítác wczęftnikiem náłzey nędze y krewkości/ zá przyczyną twoią/ wczynił nas wczęftnikami chwały fwey y fzczeńliwóści *LatHar* 485.

»niskość i krewkość« (1): iż Pan Bog chciał przyiac ná sie niškość y krewkość ciáłá náłzego/ áby ludzki rodzaj ná nawyższym fłopniu doftoynóci poládził. *KuczbKat* 35.

»ułomność i krewkość« (1): A k temu náłzę náturę z włomności y krewkości fwey/ ku złemu fłkonną/ nieináczey iáko oley wlany ná ogień/ do wietfzych rofpult rozżarza y rofpála. *WerGośc* 204.

Przen: metonimicznie: Człowiek jako słaba, niedoskonała istota (13) : Ale Pan z miłóśierdzia wielkiego/ wzálił się ftworzenia fwoiego/ á z tey lutości/ dał ráunek wpádłych krewkości. *ArtKanc* F10; *LatHar* 486.

Wyrażenia: »moja, nasza krewkość« = ja, my [szyk 6:4] (8:2); LubPs B5; *GrabowSet* M4, N, S4v; *Dayze IESV*, mey krewkości/ *Vczucie* twoiey fłodkości: A po tey świeckiey márności/ Domieść mię wiecznych rádości. *LatHar* 64; *DUchu święty/ krewkości Náłzey* day z wyfokości/ *Promień* twey iáłności *LatHar* 366, 215, 269, 367, 746.

»nędzna krewkość« (1): Rácźze yuż ták według tego miłóśierdzia fwego/ Rátowác nędzney krewkości fłufłki nyegodnego *LubPs* bb 5.

a. Cieleśna strona człowieka: ciało, zmysły; to, co jest dostępne zmysłom lub je zaspokaja [w tym: pl (11)] (38) : ielfcze przez mały czas będę s wami [...] w krewci ciała/ ale po zmártwyftaniu/ będę s wami w wwielbiony^m cíele *OpecŻyw* 95, 98; *Ryczerzowie* tłući długo trwac nie mogą ani żywi być, bo żyły ich zbytnią krwią zatopione nic rozumnie, nicz o niebiełkich rzeczach wymiřlić niemogą, ale ząwždy o ciełftnych á o krewkości. *BielŻyw* 140; *WEzrzawífy* miły panie na niedoskonałá krewkość człowieczeńftwa náłlego: racz niłóściwye przepatrowac łobie fprzeciwne wyftępkki náłfe *RejPs* 42; *MurzHist* K2v; *Ciało* duchem nigdy nie może być/ Muśi według fwoiey krewkości żyć *BielKom* G4; *LubPs* aav *marg*, V [2 r.]; *RejWiz* 107v, 189v; *BibRadz* I 88d *marg*, 478d *marg*; *RejPos* 128v, 313v [2 r.]; twierząc to/ żeby fyn Boży pod ludzką krewkością miał wtáione boftwo. *CzechEp* 206, 140, 149, 160, 162; *Karz* mnie Pánie/ by zá złości/ *Wydawamci* fwe krewkości/ *Wydawam* łamego siebie/ *Bym* iedno przeiednał ciebie. *GrabowSet* D4; *Náwroć* fwe oczy ku mnie: *Oycowfkiey* miłóści *Wzruř:* ftrzegąc od zginienia duře y krewkości. *GrabowSet* F3; *Ducha* świętego/ *Ducha* twey włáności/ *Nie* bierz od moich śmiertelnych krewkości. *GrabowSet* I3v, Gv, G2, H4, N2v, N4v, O3v, P2v, P3; *PowodPr* 17.

W charakterystycznych połączeniach: krewkość ciała (3), człowiecza (2), człowieczeńska (2), człowieczeństwa (3), ludzka (5)

Wyrażenie: »mdła krewkość; mdłość krewkości« (2;1): LubPs T6; A ielfi mdłe krewkości/ *Złofny* náłog/ *wwodźi*[...] chćiey pomnieć me niedołączności. *GrabowSet* S2, B4v.

Szeregi: »krewkość i ciało człowieczeńskie« (1): onci zacię krewkość i ciało człowieczeńskie s
czyłty panny przyjął/ on kłztałt sługi a niewolnika na się przyoblekł *MurzHist* F.

»krewkość a przyrodzenie nędznego człowieczeństwa« (1): gdyż krewkość a przyrodzenie
nędznego człowieczeństwa nálezego/ zawnždy nas wiedzye á ciągnie ná powyzłzenności á ná pochłubki
fwiátá tego *RejPos* 300v.

b. *Ujemne cechy charakteru, wady; imbecillitas PolAnt, Vulg; infirmitas Modrz [w tym: pl (10)] (12) :*
LubPs L; *KrowObr* 210; A My ktorzy iestechmy mocni/ powinniemy zność krewkości mdłych/ á
nie folgować łamym łobie. *BibRadz Rom* 15/1; *ModrzBaz* 58; *CzechRozm* 193; Nie racz gárdzić/ ácz
podłymi/ Dzięki y ofiary mymi/ Gdyż dáć/ rowne łáłkam twoim/ Nie można krewkościám moim.
GrabowSet F4, F3v, I2v, N2; Chćiwość przełóżeníłtwá iest krewkość człowiecza czálem y w dobrych
ludziách. *WujNT* 232, *Rom* 15/1, *Hebr* 4/15.

3. *Przewinienia, grzechy [w tym: pl (7)] (8) :* *RejWiz* 178v; Według twey łprawiedliwości/ nie
chćiey nas łádzic ze złości/ ále z Oycowłkiey miłości/ przebacząy nález krewkości *ArtKanc* M19,
D8, L11v; *KochFrag* 54; Przyczyną gorzkości Sna/ me krewkości? Lecz zaż iest Boże/ kto nie grzełzy
tobie? *GrabowSet* R2.

Wyrażenie: »nędzna krewkość« (1): Bych przed tobą oycem łwym iuz ten grzech wyznála. [...] *Znáiąc*
tedy do łiebie ty nędzne krewkości/ Ktoremim nárułzyłá oycowłkiey miłości/ Prołzę teraz
oycze moy przebáczże włzytkiego *HistLan* D2.

Szereg: »niedostatek a krewkość« (1): Gdyż ty niedołtátki á ty krewkości człowieczeńłtwá łwego
baczyli do łiebie/ á iż wykroczyli s powinności łwoich *RejPos* 167.

4. *Pokusa, żądza; pożądlivość, popęd seksualny (17) :* *BielKron* 10v *margin*, Kkkk4v; powieda/
iż lepiej áby kłiádz był bez żony/ á dla krewkości áby łobie chował niewiáłtę wolną. *RejAp* 111;
GórnDworz Bb; Tá wolnie łobie żyiąć/ á pobudki do rołkofzy [...] máiąć/ z łprawcą domu łwego
Bonifacyulzem/ krewkością ludzką wiedzioná/ żádzey łwey nieczyłtey łłużyłá. *SkarŻyw* 440, 569;
CO to Pánie/ nie rozumiem/ Iż ia zwyciężyć nie vmiem/ Swoich vpornych krewkości/ Ktore łię
ciągná do złości? *GrabowSet* D4, N4, T3v; *PaxLiz* E.

Wyrażenia: »krewkość płci« = *fragilitas sexus JanStat* (2): że wiedzą/ iż to rołpułtne ich życie/
za zezwoleniem włzech ludzi ná iedno/ nie niełie im ták ołławy/ iáko białymgłowám: ktore/ prze
krewkość płci łwey/ dáłeko łá łákomłze ná vczynienie dołyc chćiwości łwey/ niż kiedy męłzczyźni.
GórnDworz Z8v; *SarnStat* 569.

»krewkość przyrodzona, przyrodzenia« [*szyk 1:1*] (1:1): Włzakże nie mogłá być bez tego/ áby
łwey krewkości przyrodzoney milczkiem áłbo ćirpliwoćią vłzłá/ áłbo iákim włtydem/ iáko to káždy
ma mieć na baczeniu/ ále tego iáwnie y bez włtydu vzywála *BielKron* 10v; *SkarŻyw* 459.

Szeregi: »popędliwość, krewkość« (1): Tę przywáre młodość ma/ iż popędliwości Hámovác łwéy
nie vmie/ ni możnéy krewkości. Té rzeczy wiodá młodość zá łobą gdzie raczá *GórnTroas* 22.

»krewkość a uwiedzenie ciała« (1): Ludzye/ ktorzy od czártá zmámyeni/ wyęcey krewkoćcyá á
wvyedzyenim cyála/ niżli krąmbrnoćcyá vpádli *KromRozm III* A8.

»żądza i krewkość« (1): Aczkolwie łkazenie naturi y zakał iey/ żądza y krewkość zawnždy [!] iest
wnas y bedzie aż do rozdzielenia. dułze od ciała *SeklKat* V.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (2) : Imbecillitas, Mdłość. Krewkość. Mqcz 22d.*

*Wyraz cytowany (1): miało tego łowá krewność położono krewkość BibRadz *5v.*

Synonimy: 1.a. mdłość, niedostatek, niemoc, niepotężność, niestatek, nieustawiczność, odmienność, słabość; b. doległość, niedostatek; 2. mdłość, nędza, niskość, ułomność; 3. niedostatek; 4. popędliwość, żądza.

Cf **KREWKOĆ**

MB